

ERRATUM:
Sündimuse ruumilised muustrid ja selle põhjused
Eestis demograafilise ülemineku ajal
<https://doi.org/10.3176/hist.2022.1.05>

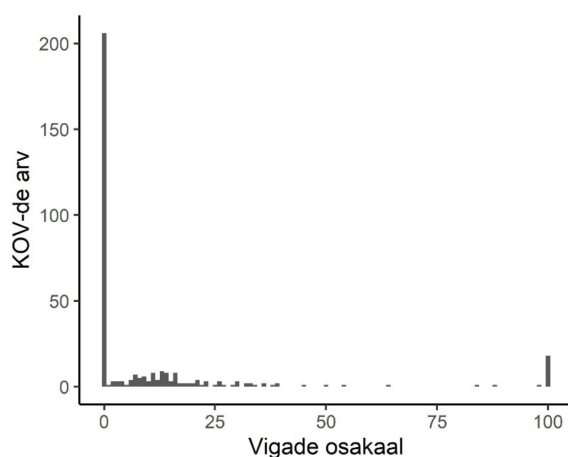
Mark Gortfelder, Hannaliis Jaadla

(Acta Historica Tallinnensia, 2022, 28, 1, 104–135)

Erratum lisatud 24. oktoobril 2022

Pärast Mark Gortfelderi ja Hannaliis Jaadla artikli „Sündimuse ruumilised muustrid ja selle põhjused Eestis demograafilise ülemineku ajal“ ilmumist Acta Historica Tallinnensia viimases numbris (kd. 28, nr 1, 2022) avastasid autorid artikli aluseks olevast andmestikust vigu. See puudutab Eesti Vabariigi pereregistri alusel läbi viidud analüüsi ja mitte rahvaloenduste alusel tehtut.

Digitieeritud pereregistri andmestik põhineb 1939. aasta vallareformi järgsel korraldusel. Tulenevalt vajadusest siduda pereregistris olevad demograafilised andmed 1922. ja 1934. aasta rahvaloenduse andmetega, oli tarvilik pereregister viia üle 1939. aasta vallareformi eelsele haldusjaotusele. Selle tegemise käigus juhtus sisse vigu. Täpsemini oli vigane 7,93% selles artiklis analüüsitud naiste elukoha omavalitsustest. Samas vead ei olnud jaotunud omavalitsuste vahel võrdselt, vaid varieerusid 0-st 100%-ni. Analüüsitava omavalitsuste jaotust vigade osakaalu alusel on näha allolevalt jooniselt.

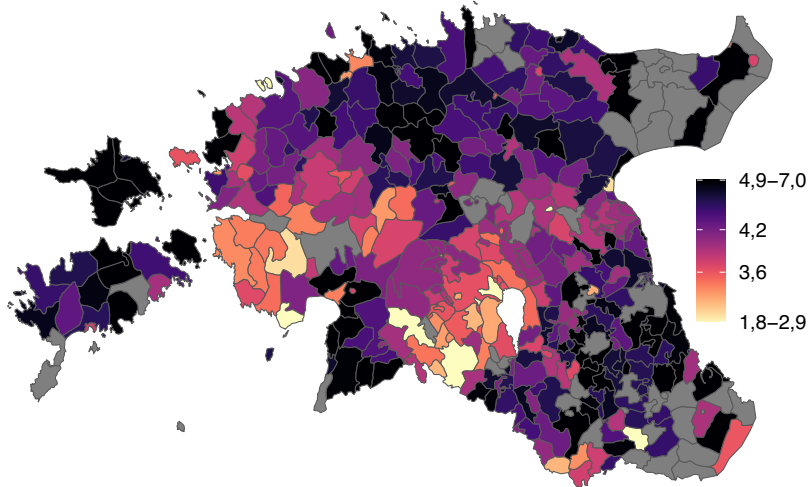

Suure vigade osakaaluga omavalitsuste puhul muudab vigade parandus kohati oluliselt keskmise laste arvu näitajat, mis selles artiklis tähelepanu all oli. Lisaks võis elukohtade täpsustamine vähendada konkreetse omavalitsuse kohta käivate kirjete arvu nii väikseks, et see analüüsi alla ei kuulu, kuna artiklis nõuti, et iga omavalitsuse kohta oleks säilinud vähemalt kümme analüüsivat kirjet.

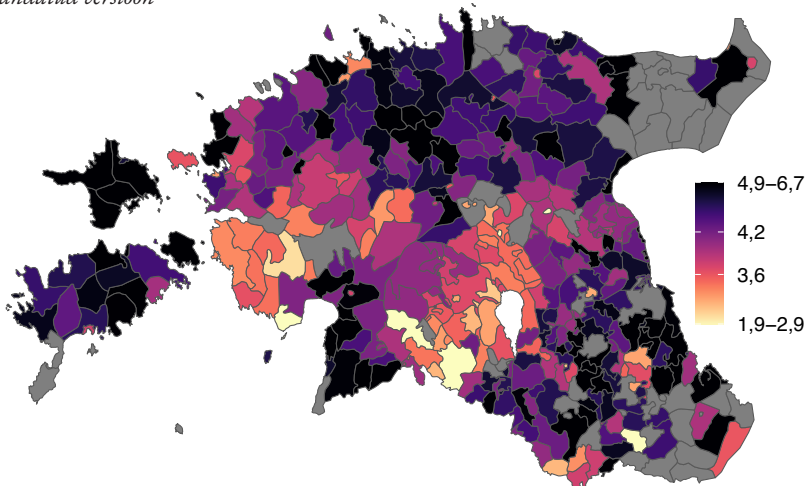
Nõnda on publitseeritud artiklis kohati valed joonistel 3 ja 4 esitatud informatsioon. Allpool toome välja publitseeritud ja parandatud joonised. Samuti toome välja vead jooniste alusel tulemusi arutanud teksti juures. Vead puudutavad lehekülgi 123–126.

Joonis 3. 1850–1879 sündinud abielunaiste keskmine laste arv, pereregister

Publitseeritud versioon lk 124

Parandatud versioon

Joonise 3 kohta käiv tekst on publitseeritud artiklis ebakorrektnel mitmel juhul.

Publitseeritud versioon lk 123

„Kõige madalam on Tartu näitaja (3,24) ning selle järgnevad tihedalt teised traditsioonilised ehk enne Eesti Vabariiki linnastaatust omanud linnad eesotsas Viljandi (3,27), Haapsalu (3,30) ja Tallinnaga (3,40). Traditsioonilistest linnadest on sündimustase kõrgem Valgas (4,17) ja Paldiskis (4,73), ...“

Parandused

Vanadest linnadest kõige madalam keskmine laste arv 1850–1879 sündinud naiste põlvkondades on Põltsamaal (2,46). Järgnevad Tartu (3,24), Viljandi (3,28), Haapsalu (3,30) ja Tallinn (3,40). Traditsioonilistest linnadest on sündimustase kõrgem Pärnus ja Valgas (mõlemad 4,17). Paldiski linna puhul on parandatud versioonis 1850–79 sündinud naisi liiga vähe, mistõttu ei kuulu see analüüsitavae omavalitsuste hulka.

Publitseeritud versioon lk 124

„Pereregistri andmetega on võimalik varasemate põlvkondade infot saada ka alevite ja uute linnade sündimustaseme kohta. Konkurentsituult kõige madalam sündimustase oli niisuguste omavalitsuste seas Jõgeval (2,58), millele järgnesid Mustvee (3,0), Suure-Jaani (3,24) ja Nõmme (3,32).“

Parandused

Alevitest ja uutest linnadest kõige madalam sündimustase oli Otepääl (3,15), Nõmmel (3,32), Suure-Jaanis (3,35) ning Narva-Jõesuus (3,35). Mustveel vastupidi parandatud andmete järgi kõrge keskmine laste arv (5,09) nagu ka Kallastel (5,82).

Publitseeritud versioon lk 124

„Maapiirkondadest joonistub madala sündimusega välja Mulgimaa, millest eristub taas Helme kihelkond ja sellega piirnevad vallad Põhja-Viljandimaal. Mulgimaalt on kõige madalam sündimustase Vana-Kariste (2,80), Vana-Tänassilma (2,91), Holstre (3,20) ja Penuja (3,20) vallas.“

Parandused

Valdadest oli vastavas põlvkonnas keskmine laste arv kõige väiksem Karksis (2,79), Vana-Karistes (2,80), Vana-Tänassilmas (3,13), Holstres (3,20) ja Penujas (3,20).

Publitseeritud versioon lk 124

Kõige madalam oli abielunaiste keskmine laste arv Seliste vallas (2,34).

Parandused

Seliste valla näitaja parandatud andmetele tuginedes on 2,38.

Publitseeritud versioon lk 125

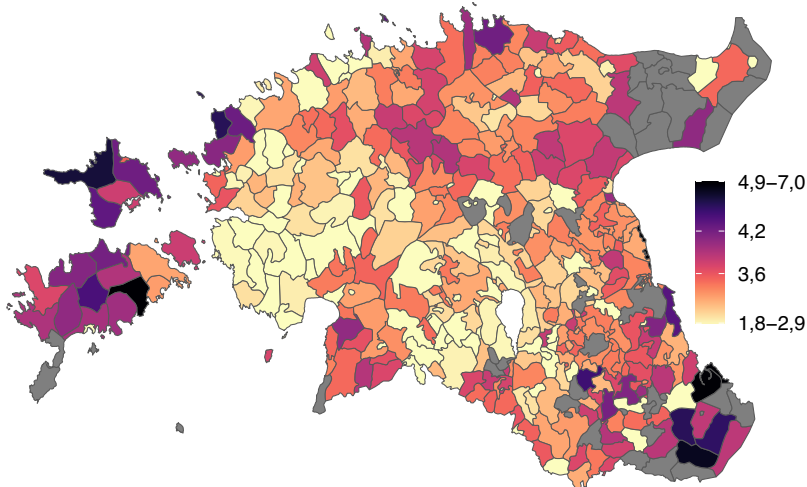
Muu Eesti maapiirkondadest on madala sündimusnäitajaga veel Pakri (2,55) ja Haanja (2,61) vald.

Parandused

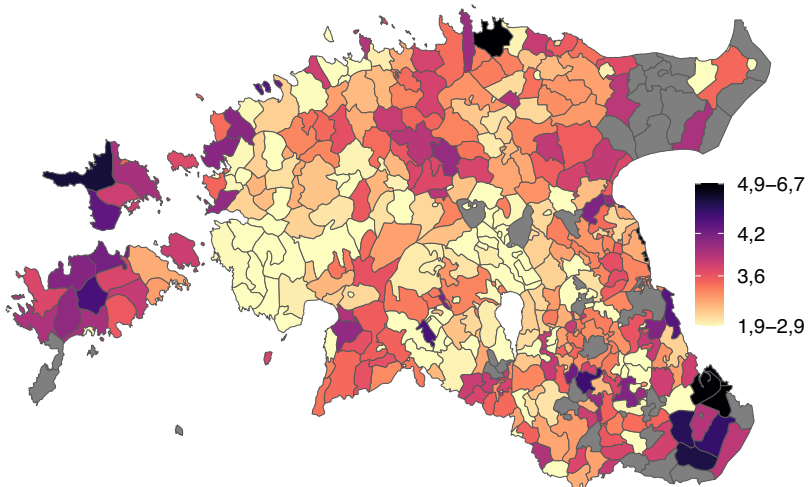
Parandatud andmetega on Pakri valla kohta 1850–1879 sündinud naiste kirjeid liialt vähe, mistõttu on Pakri tähistatud parandatud joonisel 3 halli värviga.

Joonis 4. 1880–1899 sündinud abielunaiste keskmine laste arv, pereregister

Publitseeritud versioon lk 126

Parandatud versioon

Joonise 4 kohta käiv tekst on publitseeritud artiklis ebakorrektnel mitmel juhul.

Publitseeritud versioon lk 125

„Linnadest rääkides oli 1880–1899 sündinud abielunaiste seas kõige madalam sündimus Tallinnas (1,88), millele järgnesid selle satelliitlinn Nõmme (2,05) ja Suure-Jaani alev (2,16). 2,5 või madalam oli keskmine laste arv ka traditsioonilistes linnades (jättes taas kord välja Paldiski 2,83), mitmes töölisalevis (Jõgeva, Sindi, Tapa) ja Narva-Jõesuus. Keskmine laste arv oli üle 3 või enam Mustvees, Kundas, Kärđlas, Otepääl ja Kallas-tel. Viimases oli sündimustase linnaliste omavalitsuste seast konkurent-sitult kõige kõrgem – 5,35 (Otepääl järgmisena 3,6).“

Parandused

Tallinnale järgnesid Põltsamaa (2,04) ja Tallinna satelliitlinn Nõmme (2,05). Paldiskis parandatud andmetega keskmine laste arvu 4,23. Ja see-ga oli sündimustaseme suuruse poolest linnalistest omavalitsutest teisel kohal Kallaste ja Otepäa vahel.

Publitseeritud versioon lk 125

„Valdadest oli selles põlvkonnas kõige väiksem keskmine laste arv Haanjas (2,13), mille puhul jällegi on põhjuseks andmete ebakvaliteetsusest tingi-tud moonustus.“

Parandused

Parandatud andmetega kõige madalam Võrumaa Koiola vallas (1,91), mille järgneb Haanja (2,13). Mõlema puhul ebakvaliteetsusest tulenev moonutus.

Publitseeritud versioon lk 126

„...(2,16) ja Otepäa külje alt Pilkuse vald (2,26).“

Parandused

Valdade arvestuses altpool kolmandal kohal parandatud andmetele tuginedes Pärnumaa Seliste (2,24). Pilkusel parandatud andmetega märksa suurem keskmine laste arv.

Publitseeritud versioon lk 126

„Ühtekokku on alla 3 lapse abielunaiste keskmine 63-s ehk 21%-s valda-des, mille kohta andmed on olemas.“

Parandused

Parandatud andmetega on alla 3 lapse keskmine laste arv 68-s ehk 20%-s valdades.

Publitseeritud versioon lk 126

„Kõige kõrgem keskmine laste arv 1880–1899 sündinud abielunaiste seas on Kogula (hiljem Valjala) vallas Saaremaal (5,38).“

Parandused

1880–1899 sündinute seas kõige suurem keskmine laste arv Virumaa Palmse vallas (5,84). Kogula vald tunduvalt parandatud andmete alusel tunduvalt väiksema keskmisega. Ka Palmse puhul on säilinud üksnes üks registriraamat, mis Palmse erandlikkust põhjustab.

Publitseeritud versioon lk 126

„Järgnevad suure sündimusega vallad on Petserimaa Kulje (5,26) ja Peipsiääre (5,23).“

Parandused

Parandatud andmetega järgnevad Petserimaa Kulje (5,26), Satsarina (5,00) ja Peipsiääre (4,95).

Publitseeritud versioon lk 126

„Üle 4 on keskmine laste arv ühtekokku 31 vallas, mille kohta andmed on olemas. Nende seas on enim Petseri-, Saare-, Võru- ja Läänemaa (Hiiu- maa ja Noarootsi) valdu.“

Parandused

Ühtekokku 34-s vallas.